
ТРУДОВЕ ПРАВО. ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

УДК 349.3:355.292

М. В. Чічкань, к. ю. н., доцент**ОКРЕМІ ПРАВОВІ ПИТАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ
У СФЕРІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ**

***Анотація.** Стаття присвячена дослідженню нормативно-правової бази з питань соціального захисту ветеранів війни, а також аналізу особливостей державної політики щодо життєзабезпечення ветеранів війни у сучасних умовах.*

***Ключові слова:** державна політика, соціальний захист, ветерани війни.*

М. В. Чичкань, к. ю. н., доцент**ОТДЕЛЬНЫЕ ПРАВОВЫЕ ВОПРОСЫ РЕАЛИЗАЦИИ ГОСУДАРСТВЕННОЙ
ПОЛИТИКИ В СФЕРЕ СОЦИАЛЬНОЙ ЗАЩИТЫ ВЕТЕРАНОВ ВОЙНЫ**

***Аннотация.** Статья посвящена исследованию нормативно-правовой базы по вопросам социальной защиты ветеранов войны, а также анализу особенностей государственной политики по жизнеобеспечению ветеранов войны в современных условиях.*

***Ключевые слова:** государственная политика, социальная защита, ветераны войны.*

M. V. Chichkan, Candidate of Juridical Sciences, Associate Professor**CERTAIN LEGAL ISSUES OF REALIZATION THE STATE POLICY
IN SOCIAL PROTECTION BRANCH OF WAR VETERANS**

***Urgency of the research.** In present-day conditions, the problems which are related to social protection of war veterans become especially topical and acute.*

***Target setting.** Adequate funding of state guarantees for social protection of war veterans is absent and most of the legislation specific benefits and compensations for veterans either do not work or have lost their significance due to changing of social and economic relations.*

***Actual scientific researches and issues analysis.** The issue of public policy in the sphere of social protection of war veterans became the subject of the scientific researches of N. B. Bolotina, S. M. Sinchuk, I. M. Syrota, B. I. Stashkiv, I. S. Yaroshenko and other native scientists.*

***Uninvestigated parts of general matters defining.** Carrying out of the public policy on war veterans needs improvement of the social security legislation framework, ensuring the consideration and adoption of the draft laws aimed at the development of the retirement, housing and communal supply, transport and health services, prevention to amend the legislation which would contradict the Constitution of Ukraine and limit the rights of veterans.*

ТРУДОВЕ ПРАВО. ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

The research objective. *The purpose of this article is to study the legislative and regulatory framework for social protection of war veterans and to analyse the peculiarities of public policy on the subsistence of war veterans in the modern world.*

The statement of basic materials. *The Law of Ukraine "On the Status of War Veterans and Guarantees of Their Social Protection" defines the legal status of war veterans, ensures creating appropriate conditions for their subsistence and contributes to the formation of respect for them in the society. Ukraine has a formed system of government aimed at providing and implementing public policy in the sphere of social protection of war veterans. This is the Cabinet of Ministers of Ukraine, Ministry of Social Policy of Ukraine, the Advisory Council on improving of the social protection of war veterans and the State Service of Ukraine for war veterans and anti-terrorist operation participants in particular.*

Conclusions. *Public policy in the sphere of social protection of war veterans is a system of legal, social, economic and political measures and means which are put into effect directly or indirectly by public authorities and aim at creating appropriate conditions for life support and contributing to forming respect for veterans in the society.*

Keywords: *public policy, social protection, war veterans.*

Актуальність теми дослідження. Прийняття Конституції України 1996 року окреслило пріоритетні напрями розвитку Української держави, серед яких утвердження та забезпечення прав і свобод людини і громадянина визнано головним. У системі конституційних прав важливе місце займає право на соціальний захист, забезпечення якого є одним з орієнтирів соціальної політики України.

Постановка проблеми. В сучасних умовах особливої актуальності набувають питання правового забезпечення соціального захисту ветеранів війни. З цього приводу переконливою видається думка І. М. Сироти, який вказує, що соціальна захищеність громадян, які мають статус ветерана, являє собою систему державних гарантій та пільг, які забезпечують реалізацію найважливіших прав та свобод, ступінь задоволення матеріальних та духовних потреб людини. Для ветерана бути соціально захищеним – це значить, перш за все, бути забезпеченим матеріальними, соціальними та культурними благами у відповідності зі своїм станом та тою роллю, яку він дійсно відіграв та відіграє в житті суспільства» [1, с. 122].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання державної політики у сфері соціального захисту ветеранів війни стали предметом наукових досліджень Н. Б. Болотіної, С. М. Синчук, І. М. Сироти, Б. І. Сташківа, І. С. Ярошенко та інших вітчизняних вчених.

Постановка завдання. Метою даної статті є дослідження нормативно-правової бази з питань соціального захисту ветеранів війни, а також аналіз особливостей державної політики щодо життєзабезпечення ветеранів війни у сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу. У досліджуваному аспекті звертає на себе увагу позиція О. Крентовської, яка відмічає, що соціальна політика в розвинутих країнах відіграє ключову роль у розвитку сучасного суспільства, є умовою його політичної стабільності, соціально-економічної ефективності і міжнародної конкурентоспроможності. Однак до цього часу соціальна політика в Україні фактич-

ТРУДОВЕ ПРАВО. ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

но будується за принципом «відповідного реагування», ситуативного розподілу фінансових і організаційних ресурсів, які передбачають «зняття» найбільш гострих соціальних проблем [2, с. 199]. На нашу думку, вищезазначене відображає, у тому числі, і особливості сучасної державної політики щодо життєзабезпечення ветеранів війни, яка спрямована на захист ветеранів війни шляхом: створення належних умов для підтримання здоров'я та активного довголіття; організації соціального та інших видів обслуговування; виконання цільових програм соціального і правового захисту ветеранів війни; надання пільг, переваг та соціальних гарантій у процесі трудової діяльності відповідно до професійної підготовки та з урахуванням стану здоров'я.

Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» [3] визначає правовий статус ветеранів війни, забезпечує створення належних умов їх життєзабезпечення, сприяє формуванню в суспільстві шанобливого ставлення до них. Відповідно до законодавства ветеранами війни є особи, які брали участь у захисті Батьківщини чи в бойових діях на території інших держав. До ветеранів війни належать: учасники бойових дій, інваліди війни та учасники війни. Конкретний перелік осіб, які належать до вказаних категорій передбачено у статтях 5, 6, 7, 8, 9 вищезазначеного нормативно-правового акту.

Відповідно до Закону України «Про Кабінет Міністрів України», у системі органів виконавчої влади вищим органом, який забезпечує проведення державної соціальної політики, вживає заходів щодо підвищення реальних доходів населення та забезпечує соціальний захист громадян є Кабінет Міністрів України [4]. Центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України є Міністерство соціальної політики України. Міністерство соціальної політики України є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади з формування та забезпечення реалізації державної політики у сфері соціального захисту населення, зокрема і ветеранів. Міністерство соціальної політики України відповідно до покладених на нього завдань здійснює моніторинг виконання законодавства України щодо соціального захисту ветеранів; організовує виплату до 5 травня разової грошової допомоги ветеранам війни, особам, на яких поширюється дія Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту"; організовує санаторно-курортне лікування ветеранів війни; організовує та координує роботу із забезпечення житлом інвалідів війни. Мінсоцполітики України під час виконання покладених на нього завдань взаємодіє з іншими органами державної влади, допоміжними органами і службами, утвореними Президентом України, з органами місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян, відповідними органами іноземних держав і міжнародних організацій, а також підприємствами, установами, організаціями [5].

Також слід відмітити, що 26 жовтня 2011 року постановою Кабінету Міністрів України було затверджено Положення про Консультативну раду з питань поліпшення соціального захисту ветеранів війни, яка є тимчасовим консультативним органом Кабінету Міністрів України, утвореним з метою підготовки пропозицій щодо вирішення питань соціального захисту ветеранів війни. Основними завданнями Консультативної ради є: проведення аналізу стану виконання законодавства з питань соціального захисту ветеранів війни; підготовка пропозицій

ТРУДОВЕ ПРАВО. ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

щодо реалізації державної політики стосовно поліпшення соціального захисту ветеранів війни, удосконалення законодавства із зазначених питань. Консультативна рада відповідно до покладених на неї завдань: 1) проводить аналіз причин виникнення проблем у процесі реалізації державної політики щодо поліпшення соціального захисту ветеранів війни; 2) бере участь у розробленні проєктів нормативно-правових актів з питань соціального захисту ветеранів війни; 3) розглядає питання щодо можливості залучення додаткових надходжень до бюджетів усіх рівнів та бюджету Пенсійного фонду України; 4) вносить на розгляд Кабінету Міністрів України пропозиції з питань, що належить до її компетенції.

Консультативна рада має право: залучати до участі у своїй роботі представників центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій (за погодженням з їх керівниками), а також незалежних експертів (за згодою); утворювати у разі потреби для виконання покладених на неї завдань постійні або тимчасові робочі групи; отримувати в установленому порядку від центральних і місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій інформацію, необхідну для провадження своєї діяльності; організовувати проведення конференцій, семінарів, нарад та інших заходів.

Формою роботи Консультативної ради є засідання, які проводяться не рідше ніж один раз на квартал. На своїх засіданнях Консультативна рада розробляє пропозиції та рекомендації з питань, що належать до її компетенції. Пропозиції та рекомендації Консультативної ради можуть бути реалізовані шляхом прийняття Кабінетом Міністрів України рішення, проєкт якого вносить орган виконавчої влади відповідно до своїх повноважень. Організаційне, інформаційне, матеріально-технічне забезпечення діяльності Консультативної ради здійснює Мінсоцполітики [6].

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 10 вересня 2014 року утворено Державну службу України у справах ветеранів війни та учасників антитерористичної операції, яка є центральним органом виконавчої влади України, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра соціальної політики і який реалізує державну політику у сфері соціального захисту ветеранів війни та учасників антитерористичної операції, соціальної та професійної адаптації військовослужбовців, які звільняються, осіб, звільнених з військової служби, та учасників антитерористичної операції. Основними завданнями Служби є:

1) реалізація державної політики у сфері: соціального захисту ветеранів війни та учасників антитерористичної операції, зокрема, щодо забезпечення їх психологічної реабілітації, санаторно-курортним лікуванням, технічними та іншими засобами реабілітації, житлом, надання освітніх послуг та організації поховання; соціальної та професійної адаптації військовослужбовців, які звільняються, осіб, звільнених з військової служби, а також учасників антитерористичної операції; 2) внесення на розгляд Міністра соціальної політики пропозицій щодо забезпечення формування державної політики у сфері: соціального захисту ветеранів війни та учасників антитерористичної операції; соціальної та професійної адаптації військовослужбовців, які звільняються, осіб, звільнених з військової служби, та учасників антитерористичної операції. Служба у межах повноважень, передбачених

ТРУДОВЕ ПРАВО. ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

законом на основі і на виконання Конституції та законів України, актів Президента України та постанов Верховної Ради України, прийнятих відповідно до Конституції та законів України, актів Кабінету Міністрів України та наказів Мінсоцполітики видає накази організаційно-розпорядчого характеру, організовує та контролює їх виконання. Службу очолює Голова, який призначається на посаду та звільняється з посади Кабінетом Міністрів України за поданням Прем'єр-міністра України, внесеним на підставі пропозиції Міністра соціальної політики [7].

Таким чином, вищевикладене вказує на існування сформованої системи органів державної влади, метою яких є забезпечення соціального захисту ветеранів війни. Так, вищим органом у системі органів виконавчої влади, який забезпечує соціальний захист громадян є Кабінет Міністрів України, формування та реалізація державної політики у сфері соціального захисту населення покладається на головний орган у системі центральних органів виконавчої влади – Міністерство соціальної політики України. Проведення аналізу стану виконання законодавства з питань соціального захисту ветеранів війни; підготовка пропозицій щодо реалізації державної політики стосовно поліпшення соціального захисту ветеранів війни та удосконалення законодавства із зазначених питань є основними завданнями Консультативної ради з питань поліпшення соціального захисту ветеранів війни, яка є тимчасовим консультативним органом Кабінету Міністрів України. І нарешті, спеціальним органом виконавчої влади України який реалізує державну політику у сфері соціального захисту ветеранів війни та учасників антитерористичної операції є Державна служба України у справах ветеранів війни та учасників антитерористичної операції.

Одним із заходів державної політики у сфері соціального захисту ветеранів війни є виплата до 5 травня разової грошової допомоги. У відповідності до закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту" щорічну виплату разової грошової допомоги до 5 травня здійснює центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах трудових відносин, соціального захисту населення, через відділення зв'язку або через установи банків (шляхом перерахування на особовий рахунок отримувача) пенсіонерам – за місцем отримання пенсії, а особам, які не є пенсіонерами, за місцем їх проживання чи одержання грошового утримання [3]. Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 31 березня 2015 року встановлено, що у 2015 році виплату разової грошової допомоги до 5 травня здійснює Міністерство соціальної політики шляхом перерахування коштів на зазначені цілі структурним підрозділам з питань соціального захисту населення обласних, Київської міської державних адміністрацій, які через відділення зв'язку або установи банків перераховують їх на особові рахунки громадян за місцем отримання пенсії, у таких розмірах: 1) інвалідам війни та колишнім малолітнім (яким на момент ув'язнення не виповнилося 14 років) в'язням концентраційних таборів, ґетто та інших місць примусового тримання, визнаним інвалідами від загального захворювання, трудового каліцтва та з інших причин: I групи - 2835 гривень; II групи - 2475 гривень; III групи - 2200 гривень; 2) учасникам бойових дій та колишнім неповнолітнім (яким на момент ув'язнення не виповнилося 18 років) в'язням концентраційних таборів, ґетто, інших місць примусового тримання, а також дітям, які народилися у зазначених місцях

ТРУДОВЕ ПРАВО. ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

примусового тримання їх батьків - 875 гривень; 3) особам, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною - 2835 гривень; 4) членам сімей загиблих та дружинам (чоловікам) померлих інвалідів війни, дружинам (чоловікам) померлих учасників бойових дій, учасників війни і жертв нацистських переслідувань, визнаних за життя інвалідами від загального захворювання, трудового каліцтва та з інших причин, які не одружилися вдруге - 440 гривень; 5) учасникам війни та колишнім в'язням концентраційних таборів, ґетто, інших місць примусового тримання, особам, які були насильно вивезені на примусові роботи, дітям партизанів, підпільників, інших учасників боротьби з націонал-соціалістським режимом у тилу ворога - 160 гривень.

Висновок. Отже, державна політика у сфері соціального захисту ветеранів війни – це система правових, соціально-економічних та політичних заходів і заходів, які здійснюються безпосередньо чи опосередковано державними органами влади та спрямовані на створення належних умов життєзабезпечення та сприяння формуванню в суспільстві шанобливого ставлення до них.

Література

1. Сирота І. М. Система соціального захисту ветеранів Великої Вітчизняної війни за законодавством України / І. М. Сирота // Актуальні проблеми держави і права. – 2011. – Вип. 57. – С. 121-127
2. Крентовська О. Дослідження моделі соціальної політики держави як складної функціональної системи / О. Крентовська // Вісник Національної академії державного управління. – 2010. - № 2. – С. 198-207.
3. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту: Закон України від 22.10.1993 р. // Відомості Верховної ради України. – 1993. - № 45. – Ст. 425.
4. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27.02.2014р. // Відомості Верховної ради України. – 2014. - № 13. – Ст. 222.
5. Положення про Міністерство соціальної політики України затв. Указом Президента України від 6 квітня 2011 року // Офіційний вісник України. – 2011. - № 29. – Ст. 1227.
6. Положення про Консультативну раду з питань поліпшення соціального захисту ветеранів війни затв. постановою Кабінету Міністрів України від 26 жовтня 2011 року // Офіційний вісник України. – 2011. - № 83. – Ст. 3023.
7. Положення про Державну службу України у справах ветеранів війни та учасників антитерорестичної операції затв. постановою Кабінету Міністрів України від 10 вересня 2014 року // Офіційний вісник України. – 2014. - № 74. – Ст. 2084.
8. «Деякі питання виплати у 2015 році разової грошової допомоги, передбаченої Законами України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» і «Про жертви нацистських переслідувань»: Постанова Кабінету Міністрів України від 31 березня 2015 р. № 147 // Офіційний вісник України. – 2015. - № 27. – Ст. 778.